

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.05.2014, sp. zn. 21 Cdo 2393/2013, ECLI:CZ:NS:2014:21.CDO.2393.2013.1

Číslo: 100/2014

Právní věta:

Dražebník není povinen upustit od veřejné nedobrovolné dražby proto, že byl soudním exekutorem vydán exekuční příkaz prodejem předmětu dražby, jestliže pohledávka s příslušenstvím, pro jejíž vymožení byla nařízena exekuce, náklady exekuce a náklady oprávněného byly uhrazeny soudnímu exekutorovi před konáním dražby.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 22.05.2014

Spisová značka: 21 Cdo 2393/2013

Číslo rozhodnutí: 100

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Veřejná dražba

Předpisy: § 46 odst. 1 písm. g) předpisu č. 26/2000Sb. ve znění do 31.12.2012

§ 46 odst. 2 předpisu č. 120/2001Sb. ve znění do 14.07.2011

§ 47 odst. 5 předpisu č. 120/2001Sb. ve znění do 14.07.2011

§ 48 odst. 3 předpisu č. 26/2000Sb. ve znění do 31.12.2012

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 9 dne 14. 9. 2011 domáhal, aby bylo určeno, že je neplatná veřejná nedobrovolná dražba „provedená žalovaným 1) dne 15. 6. 2011, konaná na návrh žalovaného 2), ve které žalovaná 3) vydražila nemovitosti: rodinný dům č. p. K., postavený na pozemku st. p. č. 492 a pozemky st. p. č. 492, zastavěná plocha a nádvoří, o výměře 236 m² a p. č. 458/59, zahrada, o výměře 528 m², vše zapsáno v katastru nemovitostí vedeném Katastrálním úřadem pro Ústecký kraj, Katastrální pracoviště D., v katastrálním území J. u D., obec J., okres D., list vlastnictví č. 461“. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že žalovaný 1) jako dražebník uskutečnil na návrh žalovaného 2), který byl věřitelem žalobce „na základě exekučního titulu – rozhodčího nálezu rozhodce M. D.“, veřejnou nedobrovolnou dražbu uvedených nemovitostí, přestože žalovanému 1) připsal sdělil, že navrhovatel není oprávněn navrhnout provedení dražby podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, neboť „vůči žalobci je nadále vedeno exekuční řízení u Exekutorského úřadu v Děčíně, v rámci kterého byl dne 15. 8. 2010 vydán exekuční příkaz k prodeji nemovitostí“. Protože žalovaný 1) od dražby neupustil,

ačkoliv tak podle názoru žalobce měl s ohledem na neskončené exekuční řízení učinit, je dražba provedená dne 15. 6. 2011 neplatná.

O b v o d n í s o u d pro Prahu 9 rozsudkem ze dne 8. 6. 2012 žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaní jsou povinni zaplatit žalobci společně a nerozdílně na náhradě nákladů řízení 17 675 Kč k rukám advokáta Mgr. Z. P. Vycházel ze zjištění, že na návrh VZP ČR byla usnesením Okresního soudu v Děčíně ze dne 12. 10. 2009 nařízena exekuce na majetek žalobce k uspokojení pohledávky VZP ČR v celkové výši 18 436 Kč a pro náklady exekuce, jejímž provedením byl pověřen soudní exekutor Mgr. Z. P., který vydal dne 3. 1. 2010 exekuční příkaz, jímž zřídil exekutorské zástavní právo k předmětným nemovitostem, a dne 15. 8. 2010 exekuční příkaz, kterým nařídil provedení exekuce prodejem nemovitostí, že dne 14. 6. 2011 vložil R. V. – poté, co dne 1. 6. 2011 písemně prohlásil, že „jako ručitel uspokojí VZP“, jestliže žalobce svůj dluh ve výši 18 436 Kč „zvýšený o náklady exekuce“ nesplní – na účet soudního exekutora 24 366 Kč a že dne 13. 9. 2011 soudní exekutor žalobci potvrdil, že „k danému dni nebylo exekuční řízení ukončeno a exekuční příkaz k prodeji nemovitostí nebyl zrušen“. Dospěl k závěru, že pověření k provedení exekuce pro vymožení pohledávky, jejího příslušenství a nákladů exekuce ani účinky exekučního příkazu k prodeji nemovitostí přede dnem konání dražby (15. 6. 2011) nezanikly, neboť vymáhanou pohledávku VZP ČR, která „nevzešla ani z obchodněprávního, ani z občanskoprávního vztahu“, nebylo možné zajistit ručením, a dražba proto byla provedena v rozporu s ustanovením § 46 odst. 1 písm. g) zákona o veřejných dražbách. Shledal, že provedená dražba znamenala podstatný zásah do práv žalobce ve smyslu ustanovení § 48 odst. 3 zákona o veřejných dražbách, neboť dražbou byla zmařena příležitost žalobce prodat nemovitosti za „kupní cenu o více jak polovinu vyšší, než byla cena získaná v dražbě“, a v důsledku dražby „ušlo z majetku žalobce dalších 210 000 Kč jako částka stržená z výtěžku dražby na náklady vynaložené na dražbu“.

K odvolání žalovaných M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 24. 1. 2013 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl, že žalovaní jsou povinni zaplatit žalobci společně a nerozdílně na náhradě nákladů odvolacího řízení 21 375 Kč k rukám advokáta Mgr. Z. P. Shodně se soudem prvního stupně dovodil, že byl dán důvod pro upuštění od dražby provedené dne 15. 6. 2011 podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. g) zákona č. 26/2000 Sb., neboť na majetek žalobce, včetně nemovitostí, které byly předmětem dražby, byla před zahájením dražby nařízena exekuce, na nemovitostech bylo zřízeno exekutorské zástavní právo a byl vydán exekuční příkaz k jejich prodeji. Nesouhlasil s názorem žalovaných, že „zaplacením pohledávky třetí osobou den před konáním dražby zaniklo pověření exekutora k provedení exekuce a došlo k zastavení exekuce“, neboť z obsahu exekutorského spisu „nic takového neplyne, soudní exekutor nepřijal bez dalšího platbu R. V., sám nezajistil realizaci práva oprávněné VZP ČR některým ze způsobů podle ustanovení § 59 ex. ř., nezanikla ani účinnost jeho exekučního příkazu a exekuce nebyla zastavena“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný 1) dovolání. Namítá, že odvolací soud nesprávně posoudil otázku „ručitelského závazku pana V.“ a „otázky okamžiku zániku účinků exekučního příkazu“. Má za to, že ručení je možné i v případě pohledávek veřejnoprávní povahy, kdy se ručení „přiměřeně řídí soukromoprávními normami, pokud veřejnoprávní předpisy úpravu přímo neobsahují“, a proto ručitelský závazek R. V. vznikl platně a „tento byl oprávněn plnit za žalobce“. Dovolatel uvádí, že úhradou částky vymáhané exekucí před konáním dražby R. V. došlo k zániku dluhu, a že proto účinky exekučních příkazů zanikly; opačný názor zastávaný odvolacím soudem pokládá za „přepjatý formalismus“. Žalovaný 1) navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

Žalobce navrhl, aby dovolání žalovaného 1) bylo zamítnuto, neboť s rozsudky obou soudů souhlasí „a plně se ztotožňuje i s jejich odůvodněními“. Uvedl, že údajný ručitel R. V., který nebyl účastníkem exekučního řízení ani zástupcem žalobce, za něj plnil bez právního důvodu, a že proto exekuční řízení nemohlo být ukončeno a nemohly zaniknout ani účinky exekučního příkazu k prodeji

dotčených nemovitostí. Zdůraznil, že z jeho strany nedošlo ke splnění jeho závazku v exekučním řízení a že „absence jeho vůle v tomto směru nemůže být nahrazena postupem žalovaného 2), resp. jeho zaměstnance V.“

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o rozhodnutí, proti kterému je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena (zda dražebník je povinen upustit od veřejné nedobrovolné dražby proto, že byl soudním exekutorem vydán exekuční příkaz prodejem předmětu dražby, jestliže jiná osoba než dlužník uhradila pohledávku, pro jejíž vymožení byla nařízena exekuce, soudnímu exekutorovi před konáním dražby), přezkoumal napadený rozsudek ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání žalovaného 1) je opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat – s ohledem na to, že veřejná nedobrovolná dražba, při níž byly vydraženy předmětné nemovitosti, se konala dne 15. 6. 2011 – podle zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění zákonů č. 120/2001 Sb., č. 517/2002 Sb., č. 257/2004 Sb., č. 181/2005 Sb., č. 377/2005 Sb., č. 56/2006 Sb., č. 315/2006 Sb., č. 110/2007 Sb., č. 296/2007 Sb., č. 7/2009 Sb. a č. 223/2009 Sb., tedy ve znění účinném do 31. 12. 2012 (dále jen „zákon o veřejných dražbách“), a podle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění zákonů č. 6/2002 Sb., č. 279/2003 Sb., č. 360/2003 Sb., č. 53/2004 Sb., č. 257/2004 Sb., č. 284/2004 Sb., č. 499/2004 Sb., č. 501/2004 Sb., č. 377/2005 Sb., č. 57/2006 Sb., č. 70/2006 Sb., č. 79/2006 Sb., č. 133/2006 Sb., č. 253/2006 Sb., č. 296/2007 Sb., č. 347/2007 Sb., č. 254/2008 Sb., č. 259/2008 Sb., č. 274/2008 Sb., č. 301/2008 Sb., č. 7/2009 Sb., č. 41/2009 Sb., č. 183/2009 Sb., č. 227/2009 Sb., č. 281/2009 Sb., č. 285/2009 Sb., č. 286/2009 Sb. a č. 409/2010 Sb., tedy podle exekučního řádu ve znění účinném do 14. 7. 2011.

Podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. g) zákona o veřejných dražbách dražebník upustí od dražby nejpozději do jejího zahájení, byl-li nařízen výkon rozhodnutí soudem nebo orgánem veřejné správy prodejem předmětu dražby nebo jeho části nebo vydán soudním exekutorem exekuční příkaz prodejem předmětu dražby nebo jeho části; to neplatí v případech, kdy byl podkladem pro nařízení výkonu rozhodnutí vykonatelný notářský zápis nebo vykonatelný exekutorský zápis, který byl sepsán v posledních 3 měsících před konáním dražby.

Podle ustanovení § 48 odst. 3 zákona o veřejných dražbách každý, do jehož práv bylo provedením dražby podstatným způsobem zasaženo a je dlužníkem, zástavcem, zástavním dlužníkem, účastníkem dražby, dražebním věřitelem nebo navrhovatelem, může navrhnout u soudu, aby soud vyslovil neplatnost dražby, pokud dražebník neupustil od dražby, ač tak byl povinen učinit, vydražila-li předmět dražby osoba, která je z účasti na dražbě vyloučena, nebo nejsou-li splněny podmínky uvedené v § 36 odst. 1 a 4, § 39 odst. 1 až 7, 9 a 11, § 40 odst. 1 a 2, § 43 odst. 1 až 3 nebo § 46 odst. 1 nebo byly-li vydraženy z dražeb vyloučené předměty dražby. Důvodem vyslovení neplatnosti nedobrovolné dražby nemůže být skutečnost, že nebyla doručena dražební vyhláška dlužníkovi, zástavci, nebo zástavnímu dlužníkovi, pokud jim dražebník dražební vyhlášku ve stanovené lhůtě zaslal. Není-li právo na určení neplatnosti dražby uplatněno do tří měsíců ode dne konání dražby, zaniká.

Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci mimo jiné zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu – jak vyplývá z ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř. – nepodléhá), že k návrhu VZP ČR byla usnesením Okresního soudu v Děčíně ze dne 12. 10. 2009 nařízena exekuce na majetek žalobce pro pohledávku VZP ČR ve výši 18 436 Kč a pro náklady exekuce, jejímž provedením byl pověřen soudní exekutor Mgr. Z. P., který vydal dne 3. 1. 2010 exekuční příkaz, jímž bylo zřízeno exekutorské zástavní právo k předmětným nemovitostem ve vlastnictví žalobce, a dne 15. 8. 2010 exekuční příkaz k provedení exekuce prodejem těchto nemovitostí. Žalovaný 2) jako věřitel žalobce navrhl provedení veřejné nedobrovolné dražby nemovitostí žalobce k uspokojení své pohledávky vůči žalobci ve výši 459 589 Kč s příslušenstvím a smluvní pokuty přiznaných mu rozhodčím nálezem ze dne 9. 2. 2011 a žalovaný 1) jako dražebník vydal dne 12. 4. 2011 dražební vyhlášku, kterou vyhlásil konání dražby dne 15. 6. 2011 a ve které mimo jiné uvedl, že cena předmětu dražby byla určena znaleckým posudkem ve výši 950 000 Kč a že na nemovitostech vázne ve prospěch žalovaného 2) zástavní právo. Dne 1. 6. 2011 R. V. písemně prohlásil, že jako ručitel uspokojí VZP ČR, jestliže žalobce nesplní svůj dluh vůči ní vymáhaný exekucí, a dne 14. 6. 2011 vložil na účet soudního exekutora 24 366 Kč. Dne 14. 6. 2011 vydal žalovaný 1) dodatek č. 1 k dražební vyhlášce, ve kterém uvedl, že „pohledávka včetně příslušenství, pro kterou na předmětu dražby vázla exekuce a exekuční příkazy, byla uhrazena a exekuce ukončena“. Dne 15. 6. 2011 proběhla dražba, při které předmětné nemovitosti vydražila žalovaná 3) za cenu 1 100 000 Kč. V dopise ze dne 11. 7. 2011 zaslaném žalovanému 2) soudní exekutor potvrdil přijetí částky 24 366 Kč a vyzval žalovaného 2) k předložení plné moci od žalobce k „výplatě vymáhané částky v exekučním řízení“. Dne 13. 9. 2011 soudní exekutor žalobci potvrdil, že „k danému dni nebylo exekuční řízení ukončeno a exekuční příkaz k prodeji nemovitostí nebyl zrušen“.

Nařídil-li soud nebo orgán veřejné správy výkon rozhodnutí prodejem věci, která je předmětem nedobrovolné veřejné dražby, nebo vydal-li soudní exekutor poté, co mu bylo doručeno usnesení soudu o nařízení exekuce, exekuční příkaz prodejem takové věci, je dražebník povinen – jak vyplývá z ustanovení § 46 odst. 1 písm. g) zákona o veřejných dražbách – od dražby nejpozději do jejího zahájení upustit (to neplatí jen v případě, kdy podkladem pro nařízení exekuce byl vykonatelný notářský zápis nebo vykonatelný exekutorský zápis sepsaný v posledních třech měsících před konáním dražby). Zákon tak dává přednost zpeněžení věci dlužníka (povinného) jejím prodejem při výkonu rozhodnutí (v exekuci) před prodejem věci ve veřejné nedobrovolné dražbě.

Exekuční příkaz, kterým se rozumí příkaz k provedení exekuce některým ze způsobů uvedených v exekučním řádu, má účinky nařízení výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu (srov. § 47 odst. 1, větu druhou, a § 47 odst. 2, větu první, ex. ř.). Účinky všech vydaných exekučních příkazů zanikají buď provedením exekuce, nebo jejím (pravomocným) zastavením (srov. § 47 odst. 5 ex. ř.), aniž by bylo významné, které z exekučních příkazů vedly k vymožení pohledávky a které nikoliv, a aniž by soudní exekutor musel vydávat rozhodnutí o jejich zrušení. Provedením exekuce je třeba rozumět vymožení pohledávky a jejího příslušenství nebo vynucení jiné vymáhané povinnosti, nákladů exekuce a nákladů oprávněného (srov. § 46 odst. 2, větu druhou, ex. ř.). Pohledávka a její příslušenství, náklady exekuce a náklady oprávněného mohou být v exekuci vymoženy nejen provedením exekučních příkazů vydaných soudním exekutorem, ale i tím, že povinný ještě předtím, než soudní exekutor přistoupí k provedení exekučních příkazů, popřípadě v průběhu postupu podle nich, pohledávku s příslušenstvím, náklady exekuce a náklady oprávněného uhradí soudnímu exekutorovi. Účel exekuce (vymožení pohledávky, pro kterou byla nařízena) je i v tomto případě splněn a exekuční příkazy nemohou být nadále prováděny. Pohledávku s příslušenstvím, náklady exekuce a náklady oprávněného může za povinného uhradit soudnímu exekutorovi též jiná osoba; učiní-li tak (ať už se souhlasem povinného, nebo bez jeho souhlasu), dluh povinného (dlužníka) vůči věřiteli tímto plněním soudnímu exekutorovi, který je osobou oprávněnou plnění jménem věřitele přijmout (srov. § 46 odst. 4 větu první ex. ř.), zaniká a osobě, která za povinného plnila, co měl po právu plnit sám, současně vzniká právo, aby jí povinný vydal bezdůvodné obohacení ve výši

poskytnutého plnění (srov. § 451 odst. 1 a § 454 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013).

Z uvedeného vyplývá, že uhrazením pohledávky s příslušenstvím, nákladů exekuce a nákladů oprávněného soudnímu exekutorovi povinným nebo jinou osobou za povinného zanikají účinky všech vydaných exekučních příkazů, neboť pohledávka a její příslušenství, náklady exekuce a náklady oprávněného byly touto úhradou vymoženy a exekuce tím byla provedena. Protože exekuční příkaz, jehož účinky zanikly, nelze provést, nemůže být ani na překážku prodeji věci ve veřejné nedobrovolné dražbě ve smyslu ustanovení § 46 odst. 1 písm. g) zákona o veřejných dražbách. Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že dražebník není povinen upustit od veřejné nedobrovolné dražby proto, že byl soudním exekutorem vydán exekuční příkaz prodejem předmětu dražby, jestliže jiná osoba než dlužník (povinný) uhradila pohledávku s příslušenstvím, pro jejíž vymožení byla nařízena exekuce, náklady exekuce a náklady oprávněného soudnímu exekutorovi před konáním dražby.

V projednávané věci zaplatil R. V. dne 14. 6. 2011 – jak bylo soudy zjištěno – soudnímu exekutorovi Mgr. Z. P., který byl pověřen provedením exekuce na majetek žalobce nařízené pro pohledávku VZP ČR ve výši 18 436 Kč a pro náklady exekuce usnesením Okresního soudu v Děčíně ze dne 12. 10. 2009 a který vydal dne 15. 8. 2010 exekuční příkaz k provedení exekuce prodejem nemovitostí žalobce, jež měly být na základě návrhu žalovaného 2) prodány ve veřejné nedobrovolné dražbě, za žalobce 24 366 Kč vložení této částky na účet soudního exekutora. V případě, že by touto platbou byla uhrazena pohledávka VZP ČR s příslušenstvím, náklady exekuce a náklady oprávněné, účinky vydaného exekučního příkazu prodejem předmětných nemovitostí by – jak vyplývá z výše uvedeného – zanikly, a uvedený exekuční příkaz by proto nemohl být na překážku prodeji nemovitostí ve veřejné nedobrovolné dražbě konané dne 15. 6. 2011. Protože tím, zda zaplacením 24 366 Kč soudnímu exekutorovi R. V. uhradil celou pohledávku oprávněné s příslušenstvím, náklady exekuce a náklady oprávněné (aniž by přitom bylo významné, zda tak učinil se souhlasem žalobce či na základě jeho zmocnění), se odvolací soud nezabýval, nemůže být jeho závěr, že účinnost exekučního příkazu prodejem předmětných nemovitostí, které byly předmětem dražby provedené dne 15. 6. 2011, tímto plněním R. V. za žalobce nezankla, že žalovaný 1) byl povinen od této dražby upustit a že – vzhledem k tomu, že tak neučinil – je dražba neplatná, (zatím) správný.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný. Protože nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud jej zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud rovněž toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně (Obvodnímu soudu pro Prahu 9) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2, věta druhá, o. s. ř.).